

Dyddiad y cyfarfod :	16 Mawrth 2023
Pwnc	Cefnogaeth i Gynghorwyr – Perfformiad y Tîm Gwasanaethau Democratiaeth
Argymhelliad	Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.
Swyddog Cyswllt:	Vera Jones (Rheolwr Gwasanaethau Democratiaeth ac Iaith) a Sioned Mai Jones (Arweinydd Tîm Democratiaeth dros dro)

Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?

1. Mae'r Tîm Democratiaeth yn gweithio yn galed er mwyn sicrhau cefnogaeth lawn i Gynghorwyr. Er mwyn sicrhau'r gefnogaeth briodol rydym yn holi eich barn yn gyson. Rydym yn casglu barn trwy Holiadur Bodlonrwydd ddwywaith y flwyddyn. Yn ogystal, byddwn yn siarad gyda dau neu dri Cynghorydd yn fisol er mwyn cael sgysiau dyfnach ynghylch y gefnogaeth a beth ellir ei wneud i gynorthwyo Cynghorwyr yn eu rôl.
2. Adroddwyd ar ganlyniad yr Holiadur Bodlonrwydd diwethaf yng nghyfarfod mis Tachwedd 2022 o'r Pwyllgor hwn. Byddwn yn trefnu i anfon holiadur pellach atoch yn ystod y gwanwyn fel ein bod yn derbyn adborth cyson ac yn gallu adlewyrchu'n barhaus ar y gwasanaeth a ddarperir.
3. Yn y cyfamser rydym wedi ail afael yn ein trefniadau o gynnal sgysiau gyda Chynghorwyr unigol. Mae'r sgysiau hyn yn ein galluogi i holi Cynghorwyr mewn mwy o fanylder a chael gwell dealltwriaeth o unrhyw faterion sy'n creu pryder. Isod, amlinellir rhai o'r themâu a'r materion sydd wedi eu hamlygu. Noder fod rhai sylwadau yn gorfod bod yn amwys fel bod y sgysiau yn anhysbys.
4. Roedd mwyafrif y sgysiau yn cadarnhau gwaith caled y tîm Democratiaeth a pharodrwydd staff y tîm i geisio helpu gydag unrhyw faterion yn syth. Roedd materion penodol i'w canmol fel a ganlyn:
5. **Trefniadau pob pwyllgor**, gan gynnwys y gefnogaeth a roddir i **Gadeiryddion** Pwyllgorau yn y cefndir – o nodyn neu sesiwn briffio hefo swyddogion sydd â chyfrifoldeb am y pwyllgor i'r materion ymarferol gan y tîm Democratiaeth.
6. **Rhaglen cyflwyno gwybodaeth a sesiynau hyfforddiant arbennig o dda** wedi ei gynnal dros y flwyddyn a fu.
7. Canmoliaeth gyffredinol am drefniadau'r **system hybrid** a gallu Cyngor Gwynedd i gynnal cyfarfodydd aml leoliad yn ddwyieithog a'u gwe-

ddarlledu. Mae lle gan Gyngor Gwynedd i fod yn falch o'r hyn maent wedi llwyddo i'w wneud o gymharu â nifer o awdurdodau a chyrrff cyhoeddus eraill. Dan yr un ganmoliaeth nodwyd y rhwystredigaeth gyda'r sain yn Siambr Hywel Dda, a nodir fod gwaith i geisio cael gwell datrysiad yn digwydd. Anogir Aelodau sy'n ymuno'n rhithiol mewn cyfarfodydd hybrid i wisgo clustffonau gyda meicroffon yn gysylltiedig er mwyn ei gwneud hi'n haws i'r sawl sydd yn y Siambr eu clywed.

8. Safon y **cofnodion** yn arbennig o dda ac yn llwyddo i daro'r balans cywir mewn Pwyllgorau.

9. Cynigiwyd rhai sylwadau am lefydd i'w gwella hefyd, fel a ganlyn:

10. Gwybodaeth am gyflogau, costau a sut i gael gafael ar P60 ar ddiwedd y flwyddyn.

- Amlygwyd nad oedd pawb yn glir lle roedd y wybodaeth ynghylch cyflogau Aelodau, beth oedd y cyflog sylfaenol, lle mae'r slipiau cyflog a sut i gael gafael ar P60.
- Amlygwyd hefyd fod cost uwch i Gynghorydd mewn ward gwledig i deithio i weld unigolion yn y ward ayyb.
- *Bwriedir rhoi darn yn y bwletin i aelodau yn nodi'r wybodaeth sydd wedi ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth heddiw ynghylch cyflogau Cynghorwyr. Bydd y cynorthwyr grwpiau gwleidyddol wedi eu briffio ac yn gallu cyfarwyddo unrhyw Gynghorydd sydd eisiau gweld ei P60 sut i wneud hynny.*
- *Rydym eisoes wedi tynnu sylw'r Panel Annibynnol ar gyfer cydnabyddiaeth ariannol i'r gost anghymharol o fod mewn ward gwledig o gymharu â ward drefol. Maent yn bwriadu ymweld â chynghorau sir y flwyddyn nesaf (23/24), gellir codi'r mater bryd hynny eto.*

11. Gofod mewn swyddfeydd ar gyfer defnydd Cynghorwyr.

- Gwnaethpwyd cais ar gyfer defnyddio lleoliadau o fewn y Cyngor ar gyfer gweithio ac/neu gynnal syrjeris gan Gynghorwyr.
- *Cartref yw lleoliad gwaith pob Cynghorydd, gyda chroeso iddynt fynychu cyfarfodydd yn y siambrau pan eu bod yn cael eu cynnal yn aml leoliad, neu fynychu cyfarfod gyda swyddog penodol trwy drefniant rhag blaen os oes angen, Mae anogaeth barhaus i ystyried y modd gorau o gyfarfodydd gan gofio ein bod fel Cyngor wedi datgan argyfwng hinsawdd.*

Gofod gwaith i swyddogion yn unig sydd yn adeiladau'r Cyngor (namyn aelodau'r Cabinet) ac nid oes gofod digonol i alluogi lleoliad gwaith neu ofod i Gynghorwyr gynnal syrjeris yn swyddfeydd y Cyngor. Gofynnir i'r holl Aelodau barchu hyn. Mae trefniadau penodol wedi eu gwneud mewn achlysuron arbennig i gynorthwyo Cynghorwyr unigol pan oedd

toriad trydan neu ddiffyg cyswllt y we, ond hynny drwy drefniant penodol rhag blaen.

12. Gwybodaeth am bresenoldeb ar Modern.gov.

- Rydym wedi derbyn ymholiad pam fod y system yn dewis cyfnod penodol wrth ddangos presenoldeb Cynghorwyr mewn Pwyllgorau. Yn ogystal, mae Aelod wedi nodi dymuniad i allu esbonio bod Corff arall wedi trefnu cyfarfod ar yr un amser oedd yn golygu bod yn rhaid ymddiheuro o gyfarfod gyda'r Cyngor.
- *Mae modd i unrhyw unigolyn sy'n edrych ar yr ystadegau newid cyfnod yr edrychir arno, ac rydym wedi gwneud ymholiadau i weld os oes modd ymestyn y cyfnod o 6 mis sy'n cael ei ddangos yn awtomatig. Yn ogystal, nid oes modd nodi rheswm pam fod unigolyn yn ymddiheuro, ac yn draddodiadol defnyddiwyd yr adroddiadau blynyddol gan Gynghorwyr i gynnig yr esboniad.*

13. Opsiynau am hyfforddiant pellach.

- Nodwyd fod yr hyfforddiant ar sut i graffu wedi bod yn ddefnyddiol iawn ar ddechrau'r broses, ond efallai ei bod yn amserol i sicrhau 'cwrs atgoffa' rŵan gan fod pawb wedi dechrau deall y rôl yn well. Yn ogystal, nodwyd canmoliaeth i'r hyfforddiant penodol i Gadeiryddion Craffu a gafodd ei gynnal.
- Nodwyd hefyd fod swmp a sylwedd yr holl adroddiadau sydd angen eu darllen a'u deall er mwyn gallu gwneud penderfyniadau cywir arnynt yn gallu bod yn hynod heriol. Gofynnwyd a oedd modd symleiddio'r adroddiadau neu gynnal rhyw fath o hyfforddiant penodol ar sut i ddarllen adroddiadau yn fwy effeithiol a chynt.
- *Byddwn yn gweithio gyda'r gwasanaeth Dysgu a Datblygu i geisio trefnu'r uchod. Noder fod modd i Gynghorwyr drefnu sesiwn 1-1 gyda'r tîm Dysgu a Datblygu er mwyn adnabod anghenion hyfforddiant fel hyn - mae'n siŵr y bydd yn canu cloch gyda nifer ohonoch. Nodwn hefyd bod gwybodaeth fanwl ar y Mewnrwyd Aelodau am hyfforddiant.*

14. Diogelwch Cynghorwyr a chefnogaeth i Gynghorwyr.

- Mae aelodau unigol wedi adrodd eu bod yn cymryd camau penodol o ran sicrhau eu diogelwch personol tra allan yn y gymdeithas.
- Cafwyd sylwadau hefyd ynghylch cefnogi Cynghorwyr yn emosiynol, a'r angen i gynnig sesiynau wyneb i wyneb i sicrhau nad yw Cynghorwyr yn mynd yn unig ac isel.
- Derbyniwyd sylw am y pwysigrwydd o sicrhau toriadau amserol mewn Pwyllgorau.

-
- *Rydym yn parhau i roi sylw i ddiogelwch Cynghorwyr yn barhaus ac mae adroddiad penodol i'r Pwyllgor heddiw yn amlinellu'r gefnogaeth gyffredinol i Gynghorwyr.*
 - *Mae'r polisi ar gyfer cynnal cyfarfodydd hybrid yn parhau i sefyll ar hyn o bryd. Wrth ei adolygu bydd yn ofynnol ystyried arbedion (costau teithio Cynghorwyr) a chapasiti y tîm Democratiaeth, yn arbennig yn sgil heriau recriwtio cyfredol.*
 - *Bydd Swyddogion yn parhau i atgoffa Cadeiryddion i sicrhau egwyl amserol mewn Pwyllgorau yn ôl yr angen.*

15. Camau pellach

- Bwriada'r tîm Democratiaeth gynnal sgysiau efo Gwasanaethau Democratiaeth Cynghorau eraill er mwyn dod i adnabod arferion da a darganfod syniadau am ffyrdd gwahanol o weithredu a all arwain at gyfleodd i wella. Rydym eisoes wedi cael trafodaeth fuddiol efo un Cyngor arall ac wedi rhannu arferion da. Credwn ei fod yn ffordd o sicrhau gwerthuso parhaus.

Argymhelliad

- **16. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.**